

Tijana Milenković (Beč)

Bosiljka Pušić
HVATAČ SNOVA ILI BILO NEKAD U HERCEG NOVOM
Cetinje: 2015. 206 s.

Knjiga Bosiljke Pušić HVATAČ SNOVA (ili BILO NEKAD U HERCEG NOVOM) objavljena je 2015. godine u Crnoj Gori u izdanju Otvorenog kulturnog foruma sa Cetinja. Izdavač knjige je Goran Martinović, a urednik Milorad Popović. Predgovor za knjigu napisao je Momir Mićunović, dok ju je likovno obogatila Suzana Pajović. Publikacija ima 206 strana i sadrži: Predgovor (str. 9–16), priče o dvadeset troje znamenitih ljudi koji su boravili u Herceg Novom (17–200) i Belešku o autoru (201–202). Knjigu koja je duh jednog vremena sačuvala od zaborava i svojim sadržajem oplemenila biografije velikana ispunili su susreti Bosiljke Pušić sa Gun Bergman (17–24), Brankom Čopićem (25–33), Lili Mur (34–40), Dušanom Kostićem (41–50), Lukom Tomanovićem (51–55), Ivom Andrićem (56–67), Makom Dizdarom (68–75), Mihajlom Lalićem (76–85), Stevanom Raičkovićem (86–90), Brankom Lazarevićem (91–109), Darinkom Jevrić (110–118), Miroslavom Štumbergom (119–125), Mirkom-Mitkom Bulajićem (126–133), Nadom Marinković (134–140), Ananijem Verbickim (141–145), Zukom Džumhrom (146–152), Đorđem-Batom Pravilovićem (153–158), Desankom Maksimović (159–164), Anđelkom Arnautovićem (165–171), Veselinom Rajovićem (172–175), Milićem od Mačve (176–182), Nadom i Vojom Stanić (183–194), Aleksandrom-Acom Prijićem (195–200).

Upoznajući se sa autorkinim životom kroz stranice ove knjige kod čitaoca se stvara osećaj sete za onim vremenom koje je u gradiću podno planine Orjen na samom ulazu u bokotokotorski zaliv okupljalo boemski svet umetnika. Šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog veka za najvažnija sastajališta u Herceg Novom važile su terase poznatih hotela, restorana, kafana i bifea. I tako je svako pod hercegnovskim suncem pronalazio svoje mesto u ovom mediteranskom kulturološko-kafanskom svetu. Nejugoslovenski umetnici su za svoje utočište odabrali terasu bifea „Obala“, „koja je u to vreme bila neka vrsta javne tribine sa radnim vremenom od jutarnjih sati do kasnih noćnih gde se raspravljalo o svemu i svačemu. Ko god je imao šta da kaže, bilo da se žali ili da se raduje, dolazio je da to saopšti glasno i bez ustezanja onima koji su tu sedeli“ (Pušić 2015: 17).

Neretko su iza ogromnih stakala bifea „Beograd“ svoja iskustva razmenjivali slikari koji su u ovom primorskom gradiću, ušuškanom u zelenilo, pronalazili inspiraciju i bojili svet. U restoranima Hercegovina i Gradska kafana mogli

su se videti likovni i drugi umetnici kako rasuto mašu rukama i o nečemu, reklo bi se, žučno raspravljaju.

U senci grozdastih cvetova glicinije, koja je gospodarila terasom hotela „Zdravljak“ i ljubičastim laticama zasipala goste, najčešće su sedeli pisci. Istorija ovog grada, satkana od hiljadu različitih priča i protkana duhom multikulturalizma, privlačila je kao magnet krem jugoslovenskog društva. Bilo je tu i drugih hotela koji su kao košnice okupljali umetničke pčelice i vrvili životom ispunjenim anegdotama i veselom grajom. Među najpoznatijima su „Boka“, „Plaža“, „Metalurg“, „Kompas“, a mnogi od njih i danas sijaju starim sjajem i sećaju na stara dobra vremena Jugoslavije.

Kulturna mesta okupljanja intelektualaca u Hercegovini bile su galerije i knjižare, ateljei, kao i vrt Zavičajnog muzeja sa najunikatnijom zbirkom mediteranskog i suprotropskog bilja u jadranskoj oblasti u to vreme. Ivo Andrić je živeo u blizini i često je u predvečerje dolazio ovde ne bi li uz kamelije i magnolije ispratio sunce koje ovom gradu, obijajući se o hiljade skalina, daje posebnu nijansu zlataste boje.

Svaki je umetnik bio veran svojoj terasi hotela ili restorana, a svi zajedno bili su verni Hercegovini. Kada se osvrnemo na spisak poznatih ličnosti koje je Bosiljka imala prilike da upozna a koji su se našli u njenoj knjizi, sa sigurnošću možemo reći da je ovaj grad bio odabran, poseban i umetnicima primamljiv. Kada ga jednom budete posetili, shvatićete zašto je tako.

Ko god je prilazio Hercegovini, odlazio je zaslepljene duše. Pesnicima je bio nadahnuće, a drugima nezaboravni susret. Jedno je, zbilja, sigurno: Što se češće budeš sretao s Hercegovinom, sve prisnije ćeš ga i dublje osećati (HN-www),

tvrdio je Dušan Kostić. Vrlo sličnog mišljenja bili su i ostali. Opčinjenost ovim gradom izražavali su u svojim delima, te ćemo kod Crnjanskog naći

Grad je sav u vrtovima, koji se dižu u terasama visoko. Celu zimu tu cvetaju glicinija i ruža i zeleni se široka tropska lepeza palme (HN-www),

a kod Andrića „Hercegovina je grad vječitog zelenila, sunca i brojnih skalina“ (www). Jednaka opažanja srećemo i kod tragičnog junaka kosovke misli, vladike i najvećeg crnogorskog pesnika: „Novi grade sjediš nakraj mora i valove brojiš niz pučinu, kako starac na kamen sjedeći što nabraja svoje brojanice“ (HN-www). Lepoti ovog grada nije odoleo ni najveći zaljubljenik u lepotu Njegoševu duše i uma, Ljuba Nenadović: „I čudim se suncu kako može začiti kad lepote ove nigde neće začiti“ (HN-www). Zuko Džumhur nam pak otkriva

Ovde sve živi od sunca, zbog sunca, za sunce. Zato sam došao i ostao u ovom gradu (HN-www),

dok Marko Car beleži „Ovde je vazduh tako blag i mirišljav i gde majka priroda čoveku tako ljubazna i tako vedro raskriva svoja božanska nedra“ (HN-www). Tamo gde su se kao retke ptice sjatili svi oni koji su imali ovom svetlu šta da

podare svoje gnezdo je pronašla i Bosiljka Pušić, prva žena član Udruženja književnika Crne Gore.

Nazivom svoje prve objavljene pesme, koji glasi KRILA ISTE PTICE, uspela je da zaintrigira publiku i postane jedna od najčitanijih crnogorskih spisateljica. I ovog puta je naslov knjige pažljivo biran. „Hvatač snova će vam, prema legendi drevnih Indijanaca, pomoći da pronađete svoje ciljeve i da na pravi način iskoristite svoje ideje, snove i vizije“ (Pušić. 2015: 5).

Nastanak hvatača snova vezuje se za mnoge legende. Jedna od najrasprostranjenijih potiče iz indijanskog plemena. Veruje se da je tvorac ove neobične mreže Asbibikaashi, žena pauk, koja je plela hvatače snova kako bi se brinula za svako dete u plemenu. Međutim, kako su se plemena širila, postalo joj je preteško da pronađe svako novorođenče. Iz navedenog razloga majke, bake i sestre preuzele su tu ulogu.

Druga legenda kaže kako je pauk pleo mrežu iznad uzglavlja starice Nokimis dok jednog dana nije došao njen unuk koji je želeo da ga ubije. Međutim, baka je dečaka sprečila u tome i pauk se veoma obradovao što ceni njegov rad, te joj je u znak zahvalnosti ostavio mesecom obasjanu mrežu koja će je štititi od zla tako što će među svojim nitima zadržavati loše snove.

Postoji i treća legenda koja govori o viziji starog duhovnog vođe plemena Lakota. Dok je boravio na visokoj planini, njemu se prurušen u pauka prikazao sin boga stvoritelja, Iktomi. Pletući mrežu od vrbinog puca, ovaj nadaleko poznati veliki učitelj mudrosti govorio je o ciklusima života, o tome kako život počinjemo kao deca, kako zatim putujemo kroz detinjstvo do odrasle dobi i sigurno se prmićemo starosti, gde ponovno postajemo kao deca i završavamo svoj ciklus. Iktomi je naglasio kako u svakom ciklusu života postoje dobre i loše sile koje deluju na nas i svakako utiču na našu sudbinu. Slušajući dobre, otići ćemo u pravom smeru, dok će nas u suprotnom loše sile navesti na pogrešan put i povrediti. Kad je završio s pričom, Iktomi je starešini poklonio mrežu i rekao kako je ona savršen krug koji ljudi mogu koristiti kako bi postigli svoje ciljeve. Čineći dobro, želje će sprovesti u delo, a ostvarenjem zadatah ciljeva živeće svoje snove i vizije.

I sama upotreba ovog nežnog kruga, koji simbolizuje dnevno kretanje sunca, ima različite interpretacije. Po nekima noćne more prolaze kroz rupe, a dobri snovi ostaju uhvaćeni, dok je po drugima pak suprotno: loši snovi su ti koji ostaju zarobljeni i nestaju iz mreže sa prvim zracima kao kapi vode koje isparavaju pod toplotom novog dana, pa nikad ne uspeju doći do podsvesti i naneti zlo. U oba slučaja će se niz perje samo dobri spustiti na uzglavlje a samo oni ružni će iscuriti kroz rupicu u sredini mreže.

Do sada smo mogli zapaziti da postoji nekoliko legendi u vezi sa hvatačem snova i da sve one u suštini govore isto – ideja je odbraniti se od ružnih snova i sačuvati one lepe. Ove knjige ne bi bilo da u Bosiljkinom hvataču snova nisu

ostali samo oni dobri, duboko se usadivši u njenu podsvest. Spisateljica je njime uhvatila jugoslovenski talas mudrosti i dragoceno sećanje zaštitila od zuba vremena.

Tradicionalno, hvatači su nastajali od grančica crvene vrbe, a za pletenje mreže bile su potrebne stabljike koprive. Bosiljka je priče svojih sagovornika skupljala sveže i spajala ih u krug kao biljke za hvatač snova. Perje u njemu simbolizuje „dah života“, a vrsta pera takođe ima značenje. Pero sove je tzv. žensko pero i predstavlja mudrost, dok pero orla, odnosno muško pero, predstavlja hrabrost. Četiti kristala koja se pri ukrašavanju koriste simbolizuju četiri strane sveta: žuti – istok, crni – zapad, crveni – jug, a beli – sever. Bosiljka je u svoj hvatač snova dodavala perje sa svake ptice za koju je smatrala da je ostavila traga u njenom životu, a u samu sredinu ovog spiritualnog kruga uplela je i jedan dragi kamen, koji je, po svemu sudeći, bio niko drugi do čovek zbog kog je i počela da piše, veliki estetičar i književni kritičar, Branko Lazarević.

Mekana perca isprepletana oko kruga, koji drži mrežu, predstavljaju dobru energiju i pomažu da se dobri snovi lagano spuste u podsvest, tako lagano da se često ne možemo ni setiti šta smo sanjali. Kod Bosiljke desilo se ono sasvim suprotno. Veoma je snažno njeno sećanje na Herceg Novi, za koji se može reći da je predstavljao jedno intelektualno plodno područje i epicenter umetničkih potresa koji su se odatle širili na sve ostale delove tadašnje Jugoslavije. U Bosinu mrežu uplelo se vreme kada je postojala reč koja je podsticala druge da stvaraju i dele svoje najkrhkije osećaje i iskonske misli o životu velikih ljudi.

Dok zabavlja dete, i najmanji pokret pera hvatača snova znači prolazak jednog prekrasnog sna, a pomicanje stranica ove knjige predstavlja oproštaj od blistavog doba u kome su se jedni poigrali sa umetnošću i predstavljali inspiraciju drugima koji su upijali njihovo iskustvo i mudrost, a zatim rasli i oblikovali se ugledajući se na njih. Autorka nam već na prvim stranicama ukazuje na to:

Ovo je knjiga o ljudima koje sam poznavala, sa kojima sam se sretala i koji su me ohrabivali da zaplivan spisateljskom rekom. Oni su se skoro svi preselili u večnost ostavljajući za sobom dela koja emituju energiju kao što u svakom vrtu u ovom gradu ruzmarin emituje svoju energiju lekovitim mirisom (Pušić 2015: 7).

Kao što palme, agave, kaktusi i aloje svojim bizarnim formama habitusa, lepotom i raznolikošću boje cveta oživljavaju Herceg Novi u svim godišnjim dobima, tako će i ova knjiga zauvek reinkarnirati nostalgična sećanja na izgubljena vremena i dušu koju svi zajedno tražimo.

Priča koju današnji pripovedač priča ljudima svoga vremena ne sme da bude zatrovana mržnjom, kako je rekao Ivo Andrić u svom govoru prilikom dobijanja Nobelove nagrade. Priče koje su nas ogrejale sa stranica HVATAČA SNOVA ispunjene su ljubavlju, vedrinom, zahvalnošću, setom, nostalgijom, prosvetljenjem, humorom, skromnošću, toplinom i iskrenošću, što predstavlja najveću

dragocenost ove knjige, jer ako istine nema, sve što je izrečeno ništavno je i priklonjeno je zaboravu koji postajemo.

Knjiga Bosiljke Pušić posebna je jer predstavlja autorkinu spoznaju sebe same i prodire u one delove života sa kojima sigurno nećemo imati prilike da se upoznamo ukoliko zavirimo u odeljak „O autoru“ koji se nalazi na kraju knjige i u većini slučajeva predstavlja popis bibliografskih jedinica, spisak nagrada i priznanja. Stvarnu biografiju nečije ličnosti može zapisati samo osoba koja ju je lično poznavala i s njom nekolicinu puta razgovarala. Životopis nije suvoparno nizanje godina i zaostavštine iz piščevog života, već potreba čoveka da svoju intrigu dopuni istražujući tuđu sudbinu. Samo tako se može proniknuti dublje u ono što se zove biografija i dopreti do najdubljih misli i najtananijih osećanja neke ličnosti. Bosiljka je uspela u tome. Otvorila je lepezu svojih sećanja i kroz naizgled obične svakodnevne priče iz Herceg Novog odškrinula vrata najintimnijih odaja umetničkog života i stvorila neraskidivu prisnost čitalaca sa onima koje je, na našu ogromnu sreću, upoznavała leteći KRILIMA ISTE PTICE.

Izvori

HN-www: *Rekli su o Herceg Novom*. In: <http://www.hercegnovi.me/rss/grad/rekli-su-o-novom>. 20.3.2019.

Pušić 2015: Pušić, Bosiljka. *Hvatač snova ili Bilo nekad u Herceg Novom*. Cetinje: OFK.

Tijana Milenković
Univerzitet u Novom Sadu
Filozofski fakultet
Institut für Slawistik der Universität Wien
Randhartingergasse 7/14
A-1100 Beč
tijana.milenkovicewa@gmail.com

